

Ἐπίσημος Καταδίκη τῆς Τετραφωνίας

Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου¹

Ἄνθιμος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ χρησιμώτατοι ἔμποροι, καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοί, οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἐν Βιέννῃ ὀρθόδοξον Κοινότητα τῆς Καπέλλης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ μὲ οὐκ ὀλίγην θλίψιν πληροφορεῖται ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὅτι ὑμεῖς οἱ αὐτόθι διατελοῦντες εὐλογημένοι ὀρθόδοξοι χριστιανοί, τέκνα γνήσια ὄντες τῆς κοινῆς ταύτης Μητρὸς ἀγίας Ανατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας ἐκ προγόνων ἀνατεθραμένοι, περιεπέσατε ὁμως εἰς λάθος ἐφάμαρτον ἀποβαλόντες ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Ἐκκλησίας τὴν ἀρχαίαν καὶ πατροπαράδοτον ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ ἀντεισάξαντες ξένην τινὰ τετράφωνον, τὴν ὁποίαν προσηρμόσατε διὰ ξένης ὑψηγῆσεως εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας.

¹ Ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἄρθρου «Ἐπίσημος Καταδίκη τῆς Τετραφωνίας», *Κιβωτός*, Ἰούλιος, 1952, σελ. 302-303.) Αὐτὸ τὸ κείμενο βρῖσκετατι στὸ διαδύκτιο στό:

<http://www.stanthonysmonastery.org/music/encyclical-Greek.pdf>

Ἡ εἶδησις αὕτη διετάραξε καὶ κατέθλιψεν ἡμᾶς δικαίως, οὐ μόνον διότι ἡ ἄνευ ἀδείας ἐκκλησιαστικῆς μετακίνησις ἀρχαίας ἱερᾶς παραδόσεως ἐμφαίνει αὐθαίρετον ἐπέμβασιν ἐπὶ πράγματος ἀναγομένου τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ λεληθότως παρεκτρέπει καὶ εἰς ἄλλας ἐπικινδύνους ἀφορμὰς τοὺς μεταξὺ τοσούτων ἑτεροδόξων εὐρισκομένους ὀλίγους ὀρθοδόξους, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ μεταρρύθμισις προσεγγίζει εἰς ἀλλότρια ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φύσιν αὐτῆν τοῦ πράγματος, καθ' ὅτι εἶναι φανερόν ὅτι ἡ καινοφανὴς τετράφωνος μουσικὴ διὰ τὸ ἐκλελυμένον αὐτῆς μέλος ὑπάρχει ἀνοίκειος τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐπρεπείᾳ καὶ ἐπομένως ἡ εἴσαξις αὐτῆς εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἀντιβαίνει εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις παρέλαβεν αἰνεῖν τὸν Θεὸν ἐν ᾠδαῖς πνευματικαῖς, καὶ κατανυκτικοῖς εὐπρεπέσιν ὕμνοις, ὃν τρόπον ὑπάρχουσι τὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν μουσικῇ μεμουσουργημένα τοσαῦτα θεοτεροπῆ καὶ ψυχοσωτήρια ἄσματα τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων.

Ἄπορον δὲ ἠγησάμεθα πῶς ἐφάνη ὑμῖν ἀνεκτὸν τὸ νὰ ἀπομακρύνητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τὰ ἱερὰ ἐκείνων ἵχνη παραγκωνίζοντες τὴν ὑπὸ τῶν θεσπεσιῶν αὐτῶν ἀνδρῶν καθαγιασθεῖσαν καὶ καθιερωθεῖσαν καὶ ταῖς χριστιανικαῖς ἀκοαῖς συνήθη καὶ σεβαστὴν ἱερὰν ἀσματικὴν, ἣτις ἐπίσης μετὰ τῶν ἄλλων πατρικῶν παραδόσεων χαρακτηρίζει τῶν Ὁρθοδόξων Γραικῶν τὸ πλήρωμα, καὶ νὰ κατακολουθήσητε εἰς ξενικὰς καὶ ἀλλοτρίας ἀνταρέσκους ὑψηγῆσεις χωρὶς νὰ παρατηρήσητε ὅτι ὁ τρόπος ὑμῶν οὗτος καὶ ὑμᾶς καθιστᾷ ὑπαιτίους ἐγκλήματι κανονικῶ καὶ τῇ κοινῇ Μητρὶ τῶν εὐσεβῶν ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις οὐδαμῶς ἀνέχεται οἰανδήποτε μετακίνησιν τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν ἐθίμων καὶ τάξεων, ἔσται λύπης καιρίας παραίτιος, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν ὀρθοδόξων σκανδαλώδης.

Διὰ τούτους καὶ ἄλλους οὐσιώδεις λόγους ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς Ἱερὰ Σύνοδος τῶν ἀγίων ἀρχιερέων ἐγκρίναντες κοινῇ γνώμη ἐξεδώκαμεν ἐγκυ-

κλίους ἐν τύποις ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ἐπιστολὰς διασαλπίζουσας τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἔγκρισιν καὶ ἀπόφασιν, ἣτις ἐστὶν ἡ κατάργησις τῆς τετραφώνου μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν ἐν ταῖς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις, καὶ ἡ ἀπαράκρουστος χρῆσις τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς, κανονικοῖς λόγοις συνιστωμένης καθὼς ἐκ τῶν στελλομένων πρὸς ὑμᾶς ἐντύπωσιν θέλετε πληροφορηθῆ ἀκριβέστερον.²

Γράφοντες δὲ καὶ διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, συμβουλευόμεν πατρικῶς καὶ προτρεπόμεθα ἐκκλησιαστικῶς

² Εἰς μίαν ἐγκύκλιον τοιαύτην, κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1846 ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Αὕτη ἡ ἐφάμαρτος καινοτομία... ἀκροσφαλῆς καὶ ἐπικίνδυνος καὶ ἀφορμῆς μειζόνων παραβάσεων καὶ νεωτερισμῶν παρεκτική, θλίβει τὴν καρδίαν ἡμῶν, καθόσον φέρει καὶ εἰς ἀπροόπτους ἄλλους κινδύνους, ὡσάκις μάλιστα προσεγγίζει τοῖς τῶν ξένων καὶ ἑτεροδόξων ἐθίμοις...

Ἐκτὸς δὲ τούτων, ἐπειδὴ ἅπαντα σχεδὸν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἱερά ἄσματα, καὶ μελωδήματα συνεγράφησαν κατὰ τε περίοδον, καὶ κατὰ τὴν λέξιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ, εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ψαλῶσι μεθαρμοσθέντα, καὶ συγκραθέντα εἰς ἄλλον ξενικώτερον τρόπον, χωρὶς νὰ μεταβάλωσι τὸν ἐμμελῆ ῥυθμὸν αὐτῶν εἰς ἀλλόκοτον, καὶ ἀσύστατον ψυχρότητα ἄνευ κατανύξεως... διὰ τὴν τετράφωνον ἀρμονίαν καταθέλγει τὴν ἀκοήν, ἐλκύει τὴν αἴσθησιν, καὶ καταχαυνοῖ τὴν ψυχὴν, καὶ εἶναι λοιπὸν μουσικὴ οὐχὶ προσευχομένων καὶ δοξολογούντων τὸν Θεὸν ἐν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ, ἀλλὰ τῶν ὡς ἐπὶ διαχύσει εὐφραينوμένων, ἀναμιγνύουσα τὰς ἀγγελικὰς δοξολογίας τῶν ἱερῶν προσευχῶν μὲ μέλη ἐμπαθῆ, βεβηλοῦσα τὰ πνευματικὰ ἄσματα μὲ ἐξωτερικὰς καινοφωνίας...

Ἡ ἡδυπαθῆς καὶ ἀπρεπῆς μελωδία ἀπομακρύνεται τοῦ σωτηρίου σκοποῦ τῆς προσευχῆς τῆς διὰ τῶν ἱερῶν ψαλμωδιῶν γιγνομένης, εἶγε παράκλησις οὕσα πρὸς Θεὸν πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀπαιτεῖ ὁμολογουμένως καὶ ἦθος καὶ καρδίαν καὶ ἀκοήν πνευματικὴν ὅλως, καὶ κατανευγμένην, καὶ οἰασοῦν βιωτικῆς ιδέας καὶ ἀφορμῆς ἐλευθέραν...

Ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία οὐδεμίαν ἀνέχεται περὶ ταύτην τὴν ἱεράν αὐτῆς μουσικὴν καινοτομίαν καὶ νεωτερισμόν... διὰ τοῦδε τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Γράμματος διακηρύττουσα ἀπαράδεκτον καὶ κατάκριτον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις καὶ ὑμνωδίαις παρείσφρησιν, εἰσαξίν καὶ χρῆσιν οἰασδῆποτε ξένης καὶ ἐκφύλου καὶ ἀλλοτρίας μουσικῆς... ὅσοι δὲ τυχὸν ἔφθασαν ἐξ ἀγνοίας, ἢ ἄλλως πῶς εἰσαγαγεῖν ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν Ἐκκλησίαις τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἀνοίκειον τετράφωνον μουσικὴν, ἀποβάλωσιν αὐτὴν ἀμέσως.» (Βλέπε Παπαδόπουλος, Γεώργιος, *Ἱστορικὴ Ἐπισκόπησις τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, Ἀθῆναι, 1904, σελ. 275-283.)

ὕμᾱς τοὺς τὴν ὀρθόδοξον αὐτόθι Κοινότητα θείῳ ἐλέει συγκροτοῦντας μὴ μετακινεῖν ὄρια αἰώνια, ἃ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἔθεντο³ μηδὲ διαιεῖν τὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις καὶ προσευχαῖς ἐνότητά τῆς Ἐκκλησίας, μηδὲ ἀφαιεῖν τοῦ τῶν Γραικῶν ὀρθοδόξου Γένους ἐκ τῶν ἀνχημάτων τὸ κάλλιστον, ἀλλ' ὡς τέκνα γνήσια τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐμμένοντες εἰς τὴν διατήρησιν τῶν πατροπαράδοτων αὐτῆς ἱερῶν τάξεων καὶ σεβασμίων παραδόσεων νὰ καταπαύσητε τὴν ἀλλόφυλον μελωδίαν τῆς τετραφώνου μουσικῆς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς αὐτόθι ἱεραῖς Ἐκκλησίαις καὶ πάλιν ἀντεισάξητε τὴν πάτριον καὶ ἀρχαιοπαράδοτον, μηδὲ ὡς διαφωνοῦντες τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Γραικικῶν Ἐκκλησιῶν, μηδὲ καθιστάμενοι αἴτιοι σκανδάλου καὶ προσκόμματος τῶν χριστωνύμων πληρώματι διὰ τῆς τοιαύτης καινοτομίας, ἀλλὰ μιμούμενοι τοὺς ἀειμνήστους θεοφιλεῖς κτήτορας τῆς ἱεραῖς αὐτῆς Ἐκκλησίας τῆς Καπέλλης, οἵτινες διετέλεσαν ἀκριβεῖς φύλακες τῶν ἱερῶν καὶ πατριῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων καὶ ὑπερασπισταὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος, νὰ φιλοτιμηθῆτε ὥστε καὶ τοῖς μεθ' ὑμᾶς νὰ ἀφήσητε τύπους καὶ παραδείγματα χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ ζήλου θεαρέστου.

Ταῦτα ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς συμβουλευόμεν καὶ ὑποτιθέμεθα ὑμῖν, περιμένοντες τὰ ἀποτελέσματα τῶν πατρικῶν ἡμῶν παραινέσεων παρὰ τῆς νῦν καὶ χριστιανικῆς προθυμίας σας, ἵνα καταστέψωμεν ὑμᾶς ταῖς ἐγκαρδίαις συνοδικαῖς ἡμῶν εὐχαῖς καὶ τοῖς δικαίοις ἐπαίνοις καὶ ἐγκωμίοις.

Ἦ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν.

Ἰωάννης (1846) Νοεμβρίου ε'

³ Παροιμ. κβ' 28